(שבת קנב), ב) ע"ו נד:, (שם מה.], ד) [לקמן מת.ו. כ) ושמו. ו) ומומ׳ ע"ש], ז) [עירובין יו. ב"ק סוטה ם) [ברכות כג: לקמן מח מגילה כו: מנחות לד:]. ט (ע"ו כט:], י (מו"ק (מו"ק (מו", כון, ל) גי' יעצ"ן הכוך שנקבר, () שם מה., מ) עי מהר"ס, () [וע"ע תוס' ברכות יט: ד"ה מדלגין יתוס' שבת קנב: ד"ה עד ותוספות סוכה כג. ד"ה ולא ותוס' כתובות ד: ד"ה עדן, ם) [ביבמות לו.],

תורה אור השלם 1. וַיּצֵא אֶת הָאֲשַׁרָה מַבִּית יֶי מָחוּץ לִירוּשָׁלַם אֶל נְחַל קְּדְרוֹן וַיִּשְׁרוּ אֹתָה בְּנָחַל קִּדְרוֹן וַיִּשֶׁרְ לְעָפָּר וַיִּשְׁלַךְ אֶת עֲפָּרָה לְעָפָּר וַיִּשְׁלַךְ אֶת עֲפָּרָה יעל קבר בְּנֵי הָעָם: מלכים ב כג

2. אבד תאבדון את כל המקמות אשר עבדו שם הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם יֹרְשִׁים הַגּוֹיִם אֲשֶׁר אַתֶּם אתם את אלהיהם על הָּהֶרִים הָּרְמִים וְעַל הָגָּבְעוֹת וְתַחַת כָּל עֵץ רַעֲנָן: דברים יִב ב רַעֲנָן: 3. ויבאו בני ישראל כל הָעַדָה מִּדְבַּר צִּן בַּחֹרֶ*י* הַראשון וַיַּשָׁב הָּלְּבֶּׁה וְּתְּשֶׁת שָׁם מִּרְיָם וַתִּקְבֵּר שָׁם: במדבר כ א 1. וְהוֹרָדוּ וְקְנֵי הָעִיר הַהוא אֶת הָעֶגְלָה אֶל נַחַל אֵיתָן אֲשֶׁר לֹא יֵעָבֵד בּוֹ וְלֹא יִזְרֵע וְעְרְפּוּ שָׁם אָת הָעֶגְלָה בַּנָּחַל:

הגהות הב"ח

(מ) גמ' שאני מח חלום נ"ב ול"ע בב"ק דף פ"א

מוסף רש"י

מסתימת הגולל. זהו כסוי של ארון המת (כתובות בי) ולא ההריח אלהיהם. שנאמר אבד תאבדון את כל המקומות לשר עבדו שם הגוים וגו׳ חשר עלדו שם הגרים הגו ומה תאבדו את אלהיהם על ההרים, משמע נלמים יפסיליהם שעל הרויים אלהיהם (ע"ז מה.)**.** . ימת מצוה קנה מקומו. לקוברו שם (סוטה מה:). מקום שנפל שם בעת מותו קנאו לקבורה ואין בעל השדה מעכב עליו (ב"ק

הרוגי מלכות. הני דעובדי כוכבים: הרוגי ב"ד. עיר הנדחת: א) כמובות ד: מו"ק כו. מיחה וקבורה בעינן. אם נקברו מכפרת מיתתן עליהן ולעולם טעמא דקדשי עיר הנדחת משום דהואיל ונדחו ידחו הוא: רב אשי אמר. לעולם לא בעינן עיכול הבשר אלא לערא דחיבוט הקבר

פורחה ומעותה דלה היו מחתבלים משום דאבילות מסתימת הגולל חיילא כדתניא באלו מגלחין". גולל הוא הדף הנתון על הארון לכסוי ואותן שבדפנות קרי להו דופה: הואיל ונדחו. שלא נראו להתאבל בשעת התחלת אבילות ידחו אף לחחר מכחן. וחע"ג דגבי קובר חת מתו ברגל תנן (מו"ק דף יט.) מונה שבעה אחר הרגל ולא אמריי הואיל ונדחו ידחו התם לא אידחו להו לגמרי שהרי עסקי רבים נוהג ברגל שמנחמין אותו כל הרגל כדאמרינו התם [כ.] כל שהוא משום עסקי רבים אין הרגל מפסיקן: אי הכי. לענין קבורת אבותיו למה לי להמתין עיכול הבשר: משום דלה הפשר. ליטלו משום דנבקע כריסו ומסריח: לחישתה בת יומה. ביום רחשון שלה והן מתרפאין באותו עפר: אמרו ליה לשמוחל. משום דמת וכל סהנך הנקבר בו איסורי הנאה נינהו דגמר שם שם מעגלה ערופה כדלקמן: יאות עבדין. כדמפרש לקמן שהקרקע חינו נחסר: ע"ז לח מיחסרה במחובר. לקרקע דכתיב אלהיהם על ההרים יולא ההרים אלהיהם: החולב קבר לאביו. משמת: לא יקבר בו. הבן עולמית דכיון דהחמן למת נאסר בכל הנאה. וקס"ד דה"ה נמי אם חלבו לנורך איש אחר ואורחא דמילתא נקט: בקבר בנין. שבנאו למעלה מן הקרקע (והוי מלוש) דכוומיה בע"ז בית שבנאו מתחלה לע"ז אסור דתלוש ולבסוף חיברו הוי תלוש לענין ע"ז וקבר נמי איתקש לע"ז: קבר חדש. ולא למת הוזמן אלא חלבו סתם ולכשימות לו מת יקברנו בו: שלשה קברות. חלוקים בהלכותיהן: קבר הנמלא. כגון שהוא חדש ויודע בעל השדה שלא לוה מעולם לקוברו שם ובגזילה נקבר שם: קבר הידוע. שנקבר שם מדעת בעל השדה: וקבר המזיק את הרבים. שקבור במקום הילוך רבים ומטמאין באהלו: מוחר לפנותו. שלא קנה את מקומו: מקומו טהור. שאע"פ שגורו טומאה על הקברות ואע"פ שניטלו משם לא גזרו על זה ובהנאה נמי מותר ואע"ג דאיסורא דאורייתא הוא דאין תורת קבר עליו: מקומו טמא. גזירה דרבנן היא שגזרו טומאה עולמית על הקבר כדי שלא יפנוהו: קבר את הרבים. ניתן רשות לפנותו מפני נזקו של רבים: פינהו מקומו טהור. דלא גזור עליה מפני הנוק ומיהו אסור בהנאה דאיסורא דאורייתא הוא ולא פקעא: מת מלוה קנה מקומו. מתנאים הוא שהתנה

יהושע בכניסתן לארץ בפרק מרובה

(ב"ק דף פח.): האורג בגד למת.

בושיםתום הגולל. פי׳ הקונט׳ הוא דף הנתון לארון לכסוי ואותו שבדפנות קרוי דופק והקשה ר"ת דאמרינן

בפ' מי שמתו (ברכות דף יט:) דא"ר אלעזר ברבי לדוק מדלגין היינו על גבי ארונות לקראת מלכי ישראל ואי כיסוי ארון הוא גולל הא

הרוגי מלכות להרוגי בית דין הרוגי מָלכות כיון דשלא בדין קא מיקטלי הויא להו כפרה "הרוגי בית דין כיון דבדין קא מיקטלי לא הוי להו כפרה תדע דתנן לא היו קוברין אותו בקברות אבותיו ואי םלקא דעתך כיון דאיקטול הויא להו כפרה ליקברו מיתה וקבורה בעינן מותיב רב אדא בר אהבה לא היו מתאבלין אלא אוננין שאין אנינות אלא בלב ואי סלקא דעתך כיון דאיקבור הויא להו כפרה ליאבלו בעינן נמי עיכול בשר דיקא נמי דקתני נתעכל הבשר מלקטין את העצמות וקוברין אותן במקומן שמע מינה רב אשי אמר שבילות מאימתי קא מתחלת במסתימת הגולל כפרה מאימתי קא הויא מכי חזו צערא דקברא פורתא הלכך הואיל ואידחו ידחו אי הכי למה לי עיכול בשר משום דלא אפשר קבריה דרב הוו שקלי מיניה עפרא לאישתא בת יומא אתו אמרו ליה לשמואל אמר להו יאות עבדין קרקע עולם הוא יוקרקע עולם אינה נאסרת דכתיב יוישלך את עפרה על קבר בני העם מקיש קבר בני העם לעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים יבמחובר לא מיתסרא דכתיב משר אתם יורשים אותם את אלהיהם על 2 ההרים הרמים על ההרים אלהיהם יולא ההרים אלהיהם הכא נמי במחובר לא מיתסר מיתיבי ס החוצב קבר לאביו והלך וקברו במקום אחר הרי זה לא יקבר בו עולמית הכא במאי עסקיגן יבקבר בנין תא שמע יקבר חדש מותר בהנאה הטיל בו נפל אסור בהנאה יהכא נמי בקבר בנין תא שמע ∘נמצא אתה אומר שלש קברות הן קבר הנמצא קבר הידוע קבר המזיק את הרבים "קבר הנמצא מותר לפנותו פינהו מקומו מהור ומותר בהנאה קבר הידוע אסור לפנותו פינהו מקומו שמא ואסור בהנאה יקבר המזיק את הרבים מותר לפנותו פינהו מקומו מהור ואסור בהנאה להכא נמי בקבר בנין וקבר הנמצא מותר לפנותו דילמא מת מצוה הוא יייומת מצוה קנה מקומו שאני מת מצוה (6) דקלא אית ליה איתמר האורג בגד למת אביי אמר אסור ורבא אמר מותר אביי אמר אסור ∘הזמנה מילתא היא ורבא אמר ימותר הזמנה לאו מילתא היא מאי מעמא דאביי יגמר ישם ישם מעגלה ערופה מה עגלה שגמר ישם ישם מעגלה ערופה בהזמנה מיתסרא האי נמי בהזמנה מיתסרא ורבא גמר 3שם שם מעבודת כוכבים מה עבודת כוכבים יבהזמנה לא מיתסרא אף הכא נמי בהזמנה לא מיתסרא ורבא מאי מעמא לא גמר מעגלה ערופה אמר לך

המקשה (חולין דף עב.) וכל אשר יגע על פני השדה לרבות גולל ודופק ואפי׳ הוא טמון בארץ דכיון דגולל מטמא באהל טומאה בוקעת ועולה ויש מפרשים אע"ג דגולל מטמא באהל מ"מ היו יכולים לדלג ולטמאות עלמן מגולל כדאמרינן במסכת שמחות (פ"ד) כל שחין הנזיר מגלח עליה אין כהן מוזהר עליה ואומר ר"ת דמשבשתא היא דהא רביעית דם דאין הנזיר מגלח עליה וכהן מוזהר עליה שואין זו קושיא דשם טומאה בעי למימר במסכת שמחות דעל חלי לוג דם נזיר מגלח ולא אתא למעוטי אלא כלים הנוגעים במת דאין נזיר מגלח ואין כהן מוזהר ועוד קשה לר"ת דמדמרבינן ליה מעל פני השדה משמע שהוא מגולה וסתם כיסוי ארוז טמון הוא ויש מפרשים דלא מרבינו ליה כיסוי ארון לשם גולל אלא כשהוא מגולה ולא כשהוא טמון והשתא ניחא ההיא דמדלגין היינו ומיהו קשה לאמרי' בפ"ק דעירובין (דף טו:) כל דבר שיש בו רוח חיים אין עושין אותו גולל לקבר ואין דרך לעשות כיסוי ארון מבעלי חיים ומיהו אשכחן דמיירי הש"ס בדבר שאינו הוה בפ' בהמה המקשה (חולין דף ע.) הדביק שני רחמים יצא מזה ונכנס לזה ומפרש ר"ת דגולל היינו אבן גדול מלשון וגללו את האבן (בראשית כט) שמניחין על הקבר לסימן והיא מלבה דכתיב (שם לה) היא מלבת קבורת רחל ואותן האבנים שמניחין בלדדין שהאבן גדולה יושבת עליהם שלא תכבד על המת נקראין דופק ויש קושר בהמה לסימן עד שימלא אבן פן יאבד מקום הקבר וההיא דמדלגין לא היה שם מלבה וכ״ת היכא דליכא גולל מאימת חיילא אבילות מ"מ מיילא משיסתום הקבר בהוייתו 0: איתיביה החוצב קבר. פ״ה דסלקא דעתך דהוא

הדין לצורך אחר והיינו טעמא דלא בעי למימר משום כבוד אביו כדלקמן דאי במחובר לא מיתסר כלל בעלמא משום כבוד אביו אין לאסור:

מאר מעמא לא גמר מעגלה ערופה. תימה כי גמר נמי מעגלה ערופה הא אמר ר' יוחנן בפרק אותו ואת בנו (חולין דף פב.) עריפתה אוסרתה ורצא פסיק יי כר׳ יוחגן בר משלש ועוד הקשה ריב"א אמאי לא קא אמר ורבא מ"ט לא אמר כאביי דבהאי לישנא רגיל הש"ם בכל דוכתה ויש לפרש דהכי קאמר מ"ט לא גמר מעגלה ערופה לטעמיה וכן אביי מאי טעמא לא גמר מעבודת כוכבים לטעמיה פי׳ מעבודת כוכבים עלמה שאסורה

משמשין מיד מיהו פירש הקונטרס דעבדו שם לא איירי בעבודת כוכבים: לאחר שמת: הומנה. שהזמינו לכך ונקרא שם המת עליו: מילחא היא. כאילו כרכו בו: שם שם. במרים כתיב (במדבר כ) ותמת שם מרים משמשין

ותקבר שם ובע"ז כתיב (דברים יב) אשר עבדו שם הגוים: **עגלה ערופה בהומנה מיחסרא.** דקי"ל ירידתה לנחל איתן היא אוסרתה בקידושין (דף מ.) ובכריתות (כה.): **ע"ו בהומנה לא מיחסרא.** להדיוט דתניא במס' ע"ג (דף מד:) האומר בית זה לע"ז שור זה לע"ז מותר שאין הקדש לע"ז:

מב א מיי' פ"ב מהלכות אבל הלכה ח סמג עשין ב טוש"ע יו"ד סי שעג סעיף ח: שעג סעיף ח: בזג ב מיי' פ"א שם הלכה ב סמג שם טוש"ע קא מטמא דקא דרשינן בפ׳ בהמה ו"ד סימן שעה סעיף א: ב מייי פי"ד שם הלכה יז סמג שם טוש"ע יו״ד סימן שסד סעיף א [וסי׳ שסח סעי׳ א]: עכו"ם הלכה א סמג סימן קמה סעיף א: מו הו מיי פי״ד מהל׳ אבל הלכה כ סמג עשין ב טוש"ע יו"ד סי׳ שסד סעיף ז: בזד ד ח מיי׳ שם הלכה יו יח טוש"ע שם סעיף ם: מח טי מיי׳ פ״ח מהלי טומאת מת הלכה ה סמג עשיו רלא טוש"ע יו"ד סימן שסד סעיף ב: מים כ מיי שם הלכה ו מוש"ע שם סעיף ה: ל מיי פי"ד מהלכות אבל הלכה יו טוש"ע שם סעיף נא מ מיי׳ פ״ח מהלכות טומאת מת הלכה ז

טוש"ע שם סעיף ג: גב ג מיי׳ פי"ד מהלכות אבל הלכה כא סמג עשין ב טור ושו"ע יו"ד ן כ שות ושו ע יו ק סימן שמט סעיף א: מיי׳ פ״ד מהל׳ איסורי

:6

•6

ם ומיי מזבח הל' ד ופ"ז מהל' ע"ז הל' טו טוש"ע י"ד סי' קלט :סעי׳ ון

רבינו חננאל

ונשתפה הואיל ונדחה ידחה: קבריה דרב הוו שקלי עפר מיניה לאישתא שקלי עפו מיניה לאישונא בת יומא ואמר שמואל שרי דקרקע אינה נאסרת שנאמר וישלך את עפרה אל קבר בני העם מקיש קבר בני העם לע"ז מה ע"ז במחובר לא איתסר [אף ה"נ במחובר לא איתסר] ואותבינן עליה מהא דתנינן החוצב קבר לאביו וקברו במקום אחר לא יקבר בו עולמית הנה . נאסר כמחובר ודחי' האי קבר בנין הוא והבנין הוא . שנאסר אבל הקרקע ועפרו לא נאסרו וכן דחה [הא דתניא] בקבר חדש מותר בהנאה השליכו בו נפל אסור בהנאה בקבר בנין ת"ש ג' קברות הן קבר הנמצא מותר לפנותו ולא חיישינן דילמא מת מצוה ליה פינהו מקומו טהור ומותר בהנאה קבר הידוע טמא ואסור בהנאה קבר . המזיק לרבים מותר ואסור בהנאה הכא נמי בקבר בנין: **איתמר** באורג בגד למת אביי אמר אסור הזמנה מילתא היא דגמר שם שם מעגלה ערופה וערפו שם את העגלה בנחל מה עגלה נאסרה אף צרכי המת נאסרוז אף צוכי וזמונ בהזמנה נאסרו רבא אמר הזמנה לאו מילתא היא